

## حکومت قوناغی

متصرف حمدی بك یاپدیرمش . شیمدی اوخانس فرید اقدی اسمنده بیر وار . ساعت آلافرانقه ۱۰ در . متصرف اقدی زیارت ایچین حکومت قوناغده ومتصرفك اوپه سندهیم . متصرف اقدی هنوز اوقودن قالمادی ، دیورلر . بیر آز بکله دكدن صوكره اوخانس فرید اقدی ظهور وبری التفاته غرق ایدیور ! متصرف اویویور ، والی اویویور ! تورکیا بو . زمین اویویور ، آسمان اویویور . یالکز الله اویانیق .

## صامسونك الكتریقه تنوری

صامسون بلدیة سنك ۸۰۰۰ لیرا وارداتی وارد . فقط بلدیة و حکومت اجرائیه رئیسند شیمه اعمار واقتصاد اولسه بو سکنز بیك ایرانك بیر سنه ظرفنده یکیرمی اوتوز بیك ایرایه چیقاریلای پك قولای در :

صامسونك ۲۰ دقیقه مسافه سنده ( مرد چایی ) وار . صوبی بول و سریع الجریان در . بونك قوه محرکه سی شهری تنویر و شهرده انشا ایدیله جك تراموایلی جر ایدم جك مقدارده الكتریک حاصل ایتیه کافی در .

الكتریک فابریقه سنك تأسیسی و خطوطك توزیعی ، تخمیناً بشیوز بیك فرائق صرفیه ممکن در : بو مسئله یه یاقیندن مربوط اولان پترول صرفاتی شو مرکزده در : صامسون شهرنده وحوالی متصلا سنده یومیه ایکی یوز

الی تنكه پترول یاقیلماقده در . سنوی وسطیاً ۱۰۰,۰۰۰ تنكه ایدر . هر آی ۷۵۰۰ تنكه استهلاك اولونیور دیمکدر . هر تنكه ۱۴ غروشه آلینیور . دیمك كه هر کون ۴۵۰۰ غروش غاز پاره سی ویریلیور . سنوی اون دورت میلیون غروش ، پترول پاره سی اولاراق صامسون وحوالی سندن چیقیور .

الكتریک استحصالی حالنده هم بو پاره نك نصفیه احتیاجات تنویریه تسویه ایدیله جك ، همده پاره مملكتده قالا جاق ، دیگر اعماراته صرف اولوناییله جك . بو ارقام ووثائق تجارتدن یلكنچی زاده حسین اقدی دن آلیورم . صامسون مستقل سنجاغك زرع ایدیلن اراضیسی

## سیاحت نوطه لری

۲

## صامسون پوسته خانه سی

ساحلده وایسكه لیه یاقین . هیچ اولمازسه اوزوپانك بویوك بیر کونك پوسته خانه بناسی قدار منتظم بیر بنا بولاجاغمی امید ایدیوردم . بن عادتاً بیر باراقه قارشیسند بولوندم . تك بیر طام ایکی طرفه کیشه لك ایدن ایکی اوزون ماصه چویلنمش بو بویوجك اوپه بیر قوریدور ایله ایکی یه آیریلش . قوریدورك اورته سی مبالغه سز بیر مزبله حالی عرض ایدیور . مزبله بیغینك الكیوكسك نقطه سنه باستونمی باصدم . باستون ۱۵ سانتیمتره باطدی . اوراده اوكمه راست كلن کیشه ده کی بیركنج مأموره صوردم . هر زمان پوسته خانه كزك ایچی بویله مزبله لك می در ؟ دیدم . اوگنه باقدی ، خایر اقدم دیدی . نه در بو حال ؟ دیدم . اقدم تخصیصات یوق دیدی . بن پر حدت ایدم . کیمدر بورانك الك بویوك مأموری ؟ دیدم . شوکوشده اوطوران صاقالی اقدی ، الحاج حق اقدی . دیدیلر . بن اورته یه بیرقاج آجی تعذیر صاچدم حاجی حق اقدی تسدیجی انده اولدینی حالده معیتده کیكنج مأمورلره « نه دیور ؟ » دیوردی .

بو مزبله لك دن طیشاری چیقدم . ایسكه لیه دوغرو کیدرکن صول طرفده بیر قهوه وار ، بونك اوکنده بیر ماصه نك اوزه رنده عظیم المقدار بیر مکتوب بیغینی کوردیم . مکتوبلرک بعضری ده ماصه نك و ماصه اوکنده بولونان بیر دلی قانلی آدمك آیاقلری آلتنه دوشمشدی . همان یاقلاشدم . كنج آدمه نه در بو مکتوبلر ؟ دیه صوردم . كنج جواب ویردی : پوسته موزعی مکتوبلری تقریق ایدیورم دیدی . آمان ناصل اولور ، سوقاق اورته سنده هر كسك الك محرم ومقدس شیرندن اولان مکتوب تقریق اولونماق نه دن ؟ دیدم . « یر یوق » جوابی ویردی . اسمك ؟ دیدم . حلمی ، دیدی :

۸۳۵,۶۷۵ دونوم در ، قابل زرع اولدینی حالد زرع ایدیلین اراضیسی ۱۶۱,۳۰۰ دونوم در. اورمان لر ۲۵۷۳۰۰ دونوملك بیر ساحه اشغال ایدر . ۹۵۰,۳۰۰ دونوملك بیر ساحه ارضیه ایسه غیر مزروع ویایلا وعمومی مرعی حالنده در . بوارقامی Vital Cuinet نك كتاب مشهور ومعتبردن آلیورم . حساب ومساحه قطعی محصولی اولماسه ده حقیقه پك یاقین در .

#### صامسونك تقسیات ملكیه سی

صامسون سنجاغی اداره ( صامسون ) ، ( تزا ) ، ( اونیه ) ، ( ترمه ) ، ( چهارشنبه ) ، ( بافره ) قضا لرله ( قارائوج ) ، ( آلاچام ) ، ( قواق ) ناحیه لرینه منقسم در .

#### صامسونك صنایی

صامسون ده صنایع نامنه بیرشی کورولمز، سراجلق، قوندره جیلق چوملكچیلک، قازاخچیلق صنایع دن معدود ایسه بونلر واردر آغاچدن قاشیق دخی اعمال اولونیور .

#### مجارى میاه

صامسون سنجاغندن کچن صولر شونلرذر : ( ترمه ) جوارنده « ترمه چایی » ، ( چهارشنبه ) قضا سندن کچن « یشیل ایرماق » ، ( بافره ) جوارندن کچن « قزیل ایرماق »

#### حیوانات اهلیه

صامسون سنجاغنده هر نوع حیوانات اهلیه کثرتله موجوددر . ( طربزون ) ولایتك دیگر طرفلرندن دها زیاده حیوانات یتیشیر ( قزیل ایرماق ) ك و ( یشیل ایرماق ) ك سواحل ومنصبی جوارى ایی جنس دن ، دلبر و بسیلی حیوانات ایله طولودر .

#### کیره سونده

یاغمورلی بیر کون . سفربلك حرکاتی سوقاقلری دولدوریور . قیشله نی کورمك ایسته دم . قیشله نك اطرافی چامور وبطافلق حالنده ، چنه مستور بیرمیدانده آنا طولی ایچرلرندن ککن افرادك بیر قسیمی کومه لر حالنده دوریورلر . بیر قسیمی تعلیم ایدیور . اوافق و بیاض صندوقلر طاغیر کیی قیشله نك اوکنده متفرق ییغیلر تشکیل ایدیور اوزرلرنده « سیوری قورشونلی ماوزدر فشنگی » عبارده سنی

او قویورم . فشنگ صندوقلری ییغیلری آره سندن آرقاداشمله برابر چكدك عسکرلرک مجتمع اولدینی بزه دوغرو ایله ریه لده ك . عسکرلرک ایچنه صوقولده ، اونلرله حسب حال ایتدك فشنگ صندوقلرینك آره سندن کچرکن قولانم یرکسکین « یساخ ! » نداسنه انتظار ایتدی . بیهوده . عسکرلرک آره سنه کیررکن قولانم ینه اونهی صداسنه بیهوده . انتظارده بولوندی . متحیر ومتالم اولدم . بن بوشهرده هیچ کورولمه مش بیرسیلیم . بنم یرمده بیرجاسوس اولایلیر ، فشنگ صندوقلری ییغینك آره سنه بیر دینامیت ، بیر جهنم ماکینه سی قویایلیر ، عسکرلرله قونوشورکن اونلری افساد واغوا ایده ییلیر . بونه قیدسزك دییوردم . بیریکیرمی دقیقه دن زیاده قونوشدوقدن صوگره ، چکیلدك قیشله قارشیسنده بولونان عسکری دبوک اوکنه دوغرو ، النده بیر مظروف کاغد بولونان بیر ژاندارمه نفرینك آلتی نفریکی عسکر کتیردیکنی کوردك . دبوک اوکنده آیاقده طوران بیر یوز باشی ژاندارمه یه باغیردی کتیرمه قبول ایتیم دیدی ژاندارمه افندی کاغد وار حکومت طرفندن کلیورم کاغدی بیر کره او قویك دیدی . بول وقیر صقاللی یوز باشی حدتله «... ونکلر نه... یه یه دوغرو جا کوندرمه مشلر ؛ قبول ایتیم» دییه حایقیریوردی . مدهون و شرمناك قالدم . شرم وحیرتمی بیر فوران غیرت تعقیب ایتدی ؛ ایله ریه لده م . ژاندارمه یی چاغیردم . کیمدر حکومت بو حقارتی ایدن آدم ؛ دیدم سوق مأموری حاجی یوز باشی دیرلر دیدی . ژاندارمه نك اسمنی ده اوکرندم دفریمه قید ایتدم : تحقیر ایدن حکومت آدمی تحقیر اولونان حکومت . آرتق بویه بیر یرده حرمت متقابل وحیثیت مشترکه ناصل قالاچاق ، دییه ایکله یه رله پوسته خانه یه دوغرو ایله ریه لده م . بیر اوستی آچیق ، ملوث بیر طاش مردیون دن یوقاری چیققدق ماکه اوطه سنك کیشه سنده مطبوع وتلغراف یازماه مخصوص ورق آزارکن ومنساقی بر وضعله بن کیشه نك اوکنده متوقف بولونورکن آرقاداشم ، قاپیسی آچیق

پرشنبه ، بولامان ، صولو بك ، نيسپاجا ياخود نيباستى ،  
هاپسامانا .

اردو قضاى سنك نفوسى

ولايتك ۱۳۲۲ سنه روميه سنده نشر اولونان يكانه  
سالنامه سنده بو قضاى سنك نفوسه دائر هيچ بير سوز  
سويلمه مشدر .

Vital Cuinet نك ۱۸۹۲ سنه ميلاديسنده نشر  
ايتديكى La Turquie d'Asie عنوانلى اثر معتبرنده  
(اردو) نك نفوسى شو صورتله تقسيم واره اولونمشدر .

| قادين  | اركان  |                   |
|--------|--------|-------------------|
| ۱۵,۶۸۱ | ۱۶,۲۱۵ | نفس اردو ناحيه سى |
| ۸,۵۶۶  | ۸,۶۴۳  | » پرشنبه          |
| ۶,۳۸۳  | ۶,۹۲۶  | » بولامان         |
| ۵,۴۹۴  | ۵,۶۷۴  | » صولو بك         |
| ۶,۵۷۷  | ۶,۷۴۸  | » هاپسامانا       |
| ۵,۲۰۶  | ۵,۴۶۱  | » نيباستى         |
| ۴۷,۹۰۷ | ۴۹,۸۸۷ |                   |

بومقداره چركس مهاجرلرك واجانبك مقدارى ده  
علاوه ايديليرسه هرايكى جنسك يعنى ذكور واناك  
مجموع نفوسى ۱۰۵,۰۰۰ مقدارينه بالغ اولور .

مسلمانلر روملردن زياده در ؛ ارمنى لر داهلر آذر .  
ارمنى لر وروملر آره سندن ، ۲۴۰ كيشى قادارى ، « جمعيت  
انجيليه » نك جهد وسعي ثمره سى اولاراق پروتستان  
اولمشلر ايمش . اردو شهرى ۱۳۲۲ سنه سنده ۱۸۵۹۴  
خانه لك ايمش .

(اردو) ده معارف

اردو قضاى مركزنده ۱۰ مكتب وار . بونك  
سكيزى ذكور ، ايكيكى اناك ايچين بونلرك ۳۳ مسلمانلرك ،  
۴۱ روملرك ، ۲ سى ارمنى لرك ، ۱۰ پروتستان لرك در .  
مسلمانلرك بير رشديه ملكيه مكاتبى واردر . مخصصاتى  
حكومت ويرير . ديكر مكاتبلر اهالى نك اعانه سيله ياشار .

اولان ماكنه او طه سنه دالى ويردى . بن ارقاداشمك  
بو حركتدن مضطرب اولوركن بيردن بيره اضطرابم  
تلغراف مأمورينه متوجه بير مؤاخذه شديدته منقلب  
اولدى . ايچهرده اونيفورمالى بير عسكرى قائممقامى ده  
اوطوريوردى . ايچهرى كيرن ارقاداشمى نهدن  
ايچهرى كيرمه يه براقدىغى وماكنه او طه سنده هيچ بير  
كىسه نك وباخصوص هيچ بير صفت رسميه و معينه يي  
حائر اولمايان بير آدمك كيرمه سنه مساعده ايديله مك لازم  
كلديكى حالده نهدن كنديسنك لاقيد قالدىغى سوال ايتدم .  
ماكنه او طه سنك قايسنده ايچهرى كيرمك قطعياً  
منوعدر عباره سنى حاوى بير لوحه ، بير كاغد نيچين  
آصمادىغى صوردم . دورت آيدن برى باشمى قاشمايه  
وقت يوق جوابى ويردى . دورت آي اول نه ياپيورديكز ؟  
ديدم . صوصدى . تلغرافى استعمال ايديلش بيوجك  
برظرف اوسته يازدق چيقدق . عسكرى قائممقامى بى  
تعقيب ايتدى . مأموره شفاعتكارلق ايدىيوردى .  
كنديسنك رديف قوماندانى اولدىغى سويله دى .  
بونى اوكره تنجه بيراز اولكى ماجرايى آكلاتدم . اسمى كامل  
بك ايمش . غايت صوفى وبغايت مصلى اولديغندن كنديسنه  
كامل خواجه ديرلر مش . آئنده كى اوزون تسبيح ده بو  
حالت روحيه يي كوسته رىيوردى .

هيچ بير وقت عسكرى ايچنه مجهول بيرباشى بوزوغى  
صوقاق جائز دكلدر جاسوس اولاييلير ، عسكرى افساد  
واغوا ايدى بيلير ديديكم وقت اونلر بنم آلايمك عسكرى در  
بنم آلايم اغوا اولونماز دىيوردى . حالبوكه بو عسكر  
خواجه كامل بكك آلاينه كيرملى بلكه ايكى كون بيله  
اولماشدى .

اردو قضاى

طرزوزن ايله كيره سون آره سنده ساحلى بير شهر در .  
مركز ولايته اوزاقلنى ، بحرآ ، ۱۲ ساعتدر . عارضه لى  
بير زمين اوزه رينه قورولمشدر . بش ناحيه يي محتوى در :

بولر و آثار سولر

يولسزلق هر طرفده اولديني كيبي در بير شوسه  
( اردو ) ي ( سيواس ) ه ربط ايدر .

چييل چاني ، ملت ايرماق ، باشليجه ميا جاريه سفي  
تشكيل ايدر . ( اردو ) قصبه سنده صودن چوق صيقيني  
چكيليور . شهر ك ايچنده كي چشمه لر يازين قورور ، اهالي  
ايچه جكيري صوي ( كجي كويو ) ندن كتي ر ميه مجبور اوليورلر  
فقير اهالي صهرنج صوييله اكتفا ايدرلر .

( اردو ) نك صنايعي

صنايع همان همان هيچ يوقدر . وقيله محلي معدنلردن  
چيقان باقيردن خايي معمولات وجوده كتي ر لردي .  
آغاچدن كوره ك ويا با اعمال و اخراج اولونور .

تجارت - اخراجات

باشليجه اخراجاني مصر بوغدايي ، فصوليه ، كنور  
يوك ، جويز ، كنور و كندير تخمي در . ايكنيجي درجه ده  
نوغداي ، آربه ، يولاف ، برنج ، جاودار ، بال مومي ،  
يومورطه ، الما الخ چيقاير اخراجاتنك مجموعي ۱۳ :  
۱۴ كيلو غرامه بالغ اولور و ۹۰,۰۰۰ عثمانلي ليراسي  
قيمتنده در . كه ايكي مليون فرائق ديمكدر .

سفائن

روس ، لويدي ، سير سفائن مه سسازمري واپورلري  
ايشلري اولدجه ، ( اردو ) يه هر هفته او غرار . هر سنده دورن  
يلكن كميسي ، اردويه محتاج اولديني طوزي كتي ر .  
توتون ره ذيسي

( اردو ) ده توتون آزرع اولونور . بونكله برار  
اليوم توتون محصولي قضايه سنوي لاقل ۳۵۰,۰۰۰  
غروش كتي ر مكددر

اعشار

اردونك ملتزم لردن اعشار بدلي اولاراق حكومت ،  
سنه سنه كوره اون بش بيك ليرا قدار بير مبلغ آليور .

احوال صحيه

شهر ك اطرافنده كي بطاقلقير اهالي يي كل شدتله  
قيرماقده در . حماء تي فويدي ده خاطريني صايدير .

روم جماعتی ، كليساده طويلانان صدقه لرله وديكر اعانات  
وتبرعات ايله ۳ ذكور ، ۱ قيز مكتي ياشا تماقده در .

روملرك باشليجه مكتي ( پسوميده س ) اسمنده  
( اردو ) لو بير ذات طرفدن دورت بيك ليراي عثماني  
صرفيله وجوده كتي ر يلش معظم بير بنادر . ۱۶۰ طلبه سي  
واردر ، ۳ معلم طرفدن تدريس اولونورلر . روملرك  
قيز مكتبنده ۹۰ شاگرد واردر .

ارمني لرك مكتبته ۲۳۰ طلبه مداوم در . ارمني لرك  
قيز مكتبته ۱۴۰ خانم قيز دوام ايدر . خريستيان مكتبلي  
عائدا اولدوقلري جماعتلر طرفدن اعاشه وادامه اولونور .

( اردو ) نك زراعتي

زراعت توركيانك ديكر بلده لرنده اولديني كي بوراده ده  
بك اهال زده در . تنبل لك ، توكل ، كوره نهك ، ديكر  
سبيلرك انضماميله اهالينك اعاشه سني طوپراغك و طبيعتك  
عنايته بر اقدشدر .

( اردو ) نك خطه سي فيض وبركته مظهر در . بوسايه ده  
عاداتا بازولر سعي و فعاليتده بولونماق سزين بويوك مقداره ده  
مصر بوغدايي و فصوليه حصاد اولونور . بونلر مملكتك  
باشليجه ايكي محصولي در . بوغداي ، آربه ، پرنيچ ،  
جاودار ، يولاف ، كنور ، پاموق چكرده كي الخ دخي  
زرع و حصاد ايديلير .

حيوانات اهليه سي

كليتي قويون واردر . اعلا تره ياغي ، بينير ياييلير .  
ياياغي مملكتك باشليجه ثروتي تشكيل ايدر . طاووق  
دخي اهميتلي بير مقداره بسله نير ؛ بك چوق يومورطه  
اخراج اولونور .

اورمانلري

همان بوتون ( اردو ) قضاسي اورمانله محاط  
و مستور در . بو اورمانلري ميشه ، جويز ، سرو ، چينار ،  
هوش ، [ Bouleau ] ، ديش بوداق ، قيز آغاج ، قاره  
آغاج ، چام ، شمشير اغاچلري تشكيل ايدر . بو اورمانلر  
ايچنده آبي ، قورت ، ياباني دوموز ، تلكي ، چاقال ،  
ياباني كدي ، ياباني كجي وساير حيوانات چوقدر .

مأمور لرینه ، سفیر پاشا لرده داخل اولمق اوزره ، جماعتله نماز قیلدیرمق ، هر کیجه ، بکرقافه شانتانه کیده جک لرینه ، سفارته بولونمق اوزره . بونلره فقهه شریفدن بر درس آچمق ، واصل قرب رحمن اولانلر وارسه جنازه لرینی غسل ایتمک اوزره هر بر سفارته امام نصب و تعیینی تقرر ایتدی . بوماملر دلی فشک اولمیه جق . ارباب زهد و تقوادن ، عالم ، فاضل ، کامل آدملر اوله جق . عادتاً سفیر پاشا خارج بولونماق شرطیله بتون دیپلوماتلر مری آلدی طوته جقلر ایدی ...

بومیانده مثلا کورانی محله سنده خوش ادا سلطان جامع شریفی خطیبی کرده ل حافظ زهدی افندی قوپنهاغ سفارت سنیه سی امام اوللکته و جامع مذکور مؤذنی حاجی مرتضی افندی ده ، ترفیعاً ، امامت ثانییه تعیین قلندیلر .

حافظ زهدی افندی قرق یاشنده ، صیق ، سرت ، قاره صقالی ، بیقلری سنت سنیه وجه اوزره کسیک ، باشی تراشلی ، چدیک پاپوشلی ، طقسان طقوزلی تسبیحی آلدی ، دیویتی بلنده ، ایکی زوجه ، آلتی اولاد صاحبی ، غنی کوکلی برفقیر ایدی . سلیمانیه ده ، بهکوی حافظ عثمان افندی دن اجازت آلمشدی .

افندی مومی الیه ، علی الاصول ، دائره مشیخته جلب ایدلدی . ولی النعم افندی حضرتلری جانبندن مأمور ایدیلن رئیس المسودین شکری افندی کندی لرینه لازم کلن وصایا و نصایحی ایفا ایتدی . والی عدد لیرای ترکی خرج راهنی ده بر بر صایه رق آینه و یردی .

حافظ زهدی افندی ذهناً خط حرکتی چیزدی . یالکز سفارت هیئتلی ارشاد بیوک برشی دکل . اصل ایش اوراده کی « پوردهستان » کفره نی یوله کتیرمک . حافظ زهدی افندی اوچ آیده حفظ قرآنه موفق اولمشدی . دوشوندی ، طاشندی ، بر آدم قرآنی اوچ آیده از بر ایدرسه نیچون « لسان دانیارقه » نی اوقدر بر مدنده اوکر نه مسون ؟

اناطولوده صیتمه نیک تخریباتی ، شبهه سز بالقان محاربه سنک و یمن ملحه سنک تخریباتندن هیچ آشاغی دکلدر . شو قدار وارکه شمای مرغی نیک میترای یوزلری ، شرابنه لر ی ایشیدیلز و کوزله کورولمز . اون یقرو سقوب ایله و یقرو سقوب کوزلر کورور و « یقرو فون » قولقلر کورور !

عبداللہ صبروت

## مثلاً کورانی دن قوپنهاغه

— مصال —

اسماعیل حامی بک اوغلمزه

سفارت مأمورلری پک یاشدن چیمشدر ؛ بونلردن بیقلری تراش ایدوب فرنک قیافته کیرنلر ، مسلمانقله ، ترککلکله علاقهلری کسنلر ، دینسز اولانلر حسابسز یش . نماز ، نیاز ، قبله ، اوروپاده بتون بتون اونوتاش . رمضان کلوب کچورمشده سفارتخانه لرده کیمسه نیک خبری اولیورمش . کاتب بکلردن - یوق ، باردون موسیو کاتبلردن - لسبب من الاسباب مأذوناً بورایه کلنلر بر هفته دن زیاده اوطوره میورلرمش . بونلر آلاتورقه یمک یمسنی ، آداب ملیه دائره سنده سلام و یرمه سنی بیله اونوتمشلر .

قوپنهاغ سفیری ، قنار بکلرندن جیلان پاشا ، اصلا عادات ملیه نی بیلمدیکندن معیتی پک سربست بر اقمش . دولتک شان وحییتی پایمال ایدلمش . سفارت خانه ده دلفریب و مستکره مخلوقات قانقان اوینور ؛ کاتب و آتاشه بکلر اور پاطلاسون ، چال اویناسون اجرای رزالت ایدیورلرمش .

شیخ ابوالعلا افندی ، شیخ ظاهر افندی ، شیخ کفر وی افندی آرتق آرده لرنده کی اختلافی براقوب بو حاله بر نهایت ویرمک ایچون مشترکاً ، نزد حمیدیه تشبیده بولونمشلر .

شیخ ابوالعلا افندی نیک تنسیبی اوزرینه سفارت